

Rijden onder invloed in de provincie Zeeland, 1995-1996

Het alcoholgebruik van automobilisten in weekendnachten

R-96-69

M.P.M. Mathijssen

Leidschendam, 1997

Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid SWOV

Documentbeschrijving

Rapportnummer: R-96-69
Titel: Rijden onder invloed in de provincie Zeeland, 1995-1996
Ondertitel: Het alcoholgebruik van automobilisten in weekendnachten
Auteur(s): M.P.M. Mathijssen
Onderzoeksmanager: Mr. P. Wesemann
Projectnummer SWOV: 52.618
Opdrachtgever: Rijkswaterstaat Directie Zeeland
De inhoud van dit rapport berust mede op gegevens uit een project in opdracht van de Adviesdienst Verkeer en Vervoer van Rijkswaterstaat.

Trefwoorden: Drunkenness, man, driver, woman, enforcement (law), breath test, weekend, blood alcohol content, police, publicity, night, surveillance, Netherlands, SWOV.

Projectinhoud: Onderzoek naar het alcoholgebruik van automobilisten in Zeeland, in vrijdag- en zaterdagnachten van de zomer en het najaar.

Aantal pagina's: 14 pp. + 13 pp.
Prijs: f 17,50
Uitgave: SWOV, Leidschendam, 1996

Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid SWOV

Stichting
Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid
SWOV
Postbus 1090
2260 BB Leidschendam
Duindoorn 32
telefoon 070-3209323
telefax 070-3201261

Inhoud

1.	<i>Inleiding</i>	4
1.1.	Doel van het onderzoek	4
1.2.	Uitvoering van het onderzoek	5
1.3.	Analyse van de gegevens	6
2.	<i>Beknopte beschrijving van de resultaten</i>	7
2.1.	BAG-verdeling in het najaar naar weekenddag (tabel 1)	7
2.2.	BAG-verdeling in de zomer naar weekenddag (tabel 1)	8
2.3.	BAG-verdeling in het najaar naar onderzoeksgebied (tabel 2)	8
2.4.	BAG-verdeling in de zomer naar onderzoeksgebied (tabel 2)	9
2.5.	BAG-verdeling in het najaar naar dag en tijdstip (tabel 3)	9
2.6.	BAG-verdeling in de zomer naar dag en tijdstip (tabel 3)	9
2.7.	BAG-verdeling in het najaar naar geslacht en leeftijd (tabel 4)	9
2.8.	BAG-verdeling in de zomer naar geslacht en leeftijd (tabel 4)	10
2.9.	Herkomstverdeling van overtreders in het najaar (tabel 5)	10
2.10.	Herkomstverdeling van overtreders in de zomer (tabel 5)	11
2.11.	Enquêteresultaten	11
2.12.	Het alcoholgebruik in West-Zeeuwsch-Vlaanderen	12
3.	<i>Conclusies en aanbevelingen</i>	13
	<i>Bijlage 1 Tabellen</i>	15
	<i>Bijlage 2 Enquêteformulier</i>	27

1. Inleiding

Evenals in 1994 en 1995 heeft de SWOV in 1996, in nauwe samenwerking met de politie, het alcoholgebruik van automobilisten in de provincie Zeeland geïnventariseerd. Anders dan in de voorgaande jaren zijn in 1996 niet alleen metingen uitgevoerd in de het najaar, maar ook in de zomermaanden. Deze laatste metingen waren bedoeld om een indruk te krijgen van het effect van warmer weer en van het toerisme. De resultaten daarvan kunnen onder andere van belang zijn voor het toezichtbeleid van de politie en voor de voorlichting aan het publiek.

Verder is het aantal onderzoeksgebieden in 1996 uitgebreid van drie tot vier. Het toegevoegde onderzoeksgebied is West-Zeeuwsch-Vlaanderen. Door deze vergroting van de steekproef is de betrouwbaarheid van de resultaten toegenomen. Bovendien ontstond hierdoor de mogelijkheid een indruk te krijgen van de ontwikkeling van het alcoholgebruik in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, waar in 1995 een demonstratieproject is gestart dat gericht is op het duurzaam-veilig maken van het verkeer. In het kader van dat project is in de zomer en het najaar van 1995 een uitgebreide voormeting van het alcoholgebruik van automobilisten in weekendnachten uitgevoerd (Mathijssen, 1995).

De zomermetingen hebben in 1996 plaatsgevonden in de nachten van 12 op 13 juli (Goes), van 13 op 14 juli (Walcheren), van 16 op 17 augustus (Terneuzen) en van 17 op 18 augustus (West-Zeeuwsch-Vlaanderen). De najaarsmetingen zijn uitgevoerd in de nachten van 13 op 14 september (Goes en Terneuzen) en van 14 op 15 september (Walcheren en West-Zeeuwsch-Vlaanderen).

Alle metingen zijn uitgevoerd door controleteams van de politie, volgens richtlijnen van de SWOV. Bij het merendeel van de metingen hebben medewerkers van Veilig Verkeer Nederland de helpende hand geboden bij de gegevensregistratie.

De SWOV is de Zeeuwse politie en de VVN-medewerkers zeer erkentelijk voor hun medewerking aan het onderzoek.

De opdracht voor het onderzoek is aan de SWOV verleend door de directie Zeeland van Rijkswaterstaat. Voor de najaarsmetingen was de Adviesdienst Verkeer en Vervoer van Rijkswaterstaat mede-opdrachtgever.

Bij de inventarisatie is het alcoholgebruik van automobilisten geregistreerd, onderverdeeld naar gebied, dag, tijdstip, geslacht en leeftijd.

Ook is de herkomst van de overtredders geregistreerd (i.c. de plaats waar de alcohol is geconsumeerd); daarbij is tevens aangegeven of zij al dan niet als toerist in het gebied aanwezig waren.

1.1. Doel van het onderzoek

Het belangrijkste doel van de SWOV-metingen is het vaststellen van ontwikkelingen in het alcoholgebruik van de Zeeuwse automobilisten en het opsporen van perioden, gebieden en groepen bestuurders met een verhoogd alcoholgebruik en/of een verhoogd risico op een alcoholongeval.

Het nauwkeurig volgen van ontwikkelingen in het alcoholgebruik in het verkeer is voor het beleid van wezenlijk belang, omdat een relatief kleine toename van het rijden onder invloed al ernstige gevolgen voor de verkeersveiligheid kan hebben. Gegevens over speciale probleemgroepen en -gebieden kunnen worden gebruikt bij het opzetten van toezicht- en voorlichtingscampagnes rond alcoholgebruik in het verkeer.

Het onderzoek in het najaar maakt deel uit van een landelijk SWOV-onderzoek naar het alcoholgebruik van automobilisten in weekendnachten, dat al sinds het begin van de jaren zeventig regelmatig wordt herhaald. De onderzoeksgroep en de onderzoekstijdstippen zijn indertijd uitgekozen op grond van hun grote bijdrage aan de alcoholonveiligheid. Bij tweederde van de geregistreerde alcoholongevallen in Nederland is het een automobilist die alcohol heeft gebruikt. En in weekendnachten gebeuren relatief veel alcoholongevallen; in de vrijdag- en zaterdagnacht, die 7% van de totale week uitmaken, valt ruim een kwart van de ernstig gewonde slachtoffers van alcoholongevallen. Andere perioden van de week met een relatief grote alcoholonveiligheid zijn de vrijdag-, zaterdag- en zondagavond (16.00-22.00 uur) en de zondagnacht: 30% van de ernstig gewonde alcohol-slachtoffers in 14% van de week.

Het onderzoek heeft een unieke tijdreeks gegevens over het alcoholgebruik van Nederlandse automobilisten opgeleverd. Die gegevens zijn zowel voor landelijk als regionaal verkeersveiligheidsbeleid van belang. Behalve in schriftelijke verslagen aan de landelijke en regionale opdrachtgevers worden de resultaten ook opgenomen in BIS-V, het geautomatiseerde BeleidsInformatieSysteem over ontwikkelingen in een aantal belangrijke aandachtsgebieden voor het verkeersveiligheidsbeleid.

Naast de metingen van het alcoholgebruik van automobilisten heeft de SWOV in 1996 weer een korte telefonische enquête onder de contactpersonen bij de politie uitgevoerd. Die is bedoeld om enig inzicht te krijgen in de aard en omvang van het politietoezicht en in eventuele veranderingen daarin. Het enquêteformulier is als bijlage in dit rapport opgenomen.

1.2. Uitvoering van het onderzoek

De controleteams van de politie hebben bij de metingen in de zomer van 1996 in totaal 1.242 willekeurige automobilisten staande gehouden en getest.

In het najaar van 1996 zijn 1.096 automobilisten getest; dat zijn er 258 meer dan in het najaar van 1995. Deze groei van de najaarssteekproef is vooral te danken aan het controleteam van het district Oosterschelde-bekken (Goes e.o.), dat in 1996 zeer gemotiveerd aan het onderzoek heeft meegewerkt. In 1994 en 1995 verliepen de metingen daar nog tamelijk moeizaam.

Alle staande gehouden automobilisten hebben een blaastest afgelegd op een draagbare elektronische ademtester met cijfermatige uitlezing van een exact BAG-promillage (BAG = bloedalcoholgehalte; de wettelijke BAG-limiet ligt in Nederland op 0,50 promille). De testers waren van het fabrikaat Dräger, typen Alcotest 7410 en 7410+. Voor het gebruik van testers met cijfermatige uitlezing heeft het Gerechtelijk Laboratorium van het Ministerie van Justitie toestemming verleend.

1.3. Analyse van de gegevens

De BAG-waarden van de automobilisten zijn ten behoeve van de analyse onderverdeeld in vijf klassen:

1. $< 0,2$ promille (niet-drinkers);
2. $0,2-0,5$ promille (lichte drinkers);
3. $0,5-0,8$ promille (lichte overtreders);
4. $0,8-1,3$ promille (zwaardere overtreders);
5. $\geq 1,3$ promille (zeer zware overtreders).

De indeling in een BAG-klasse gebeurt in principe op basis van de uitslag van de ademtest op straat. Bij de automobilisten die op het politiebureau een ademanalyse voor bewijsdoeleinden hebben ondergaan, is het op straat gemeten BAG zonnodig gecorrigeerd. De uitslag van de ademanalyse, gepresenteerd als een AAG (ademalcoholgehalte) is daartoe eerst ontdaan van zijn correctiefactor en daarna omgerekend tot een BAG-waarde. Vervolgens is er een waarde bij opgeteld om te corrigeren voor de afbraak van alcohol in het tijdsbestek tussen de ademtest op straat en de ademanalyse op het bureau. De gemiddelde afbraak bedraagt $0,15\%$ per uur.

De verzamelde gegevens zijn geanalyseerd met behulp een log-lineair analyseprogramma. Er is tweezijdig getoetst op 10% -niveau (Z -waarde moet groter zijn dan 1.65).

In de praktijk betekent dit, dat bij een steekproef van circa 1.000 waarnemingen (de verwachte steekproefomvang bij vier onderzoeksteams) en een uitgangsperscentage van circa $4,4\%$ overtreders (de Zeeuwse situatie in het najaar van 1994) een verandering van circa 1% statistisch significant zal blijken te zijn.

De resultaten van het onderzoek worden in *Bijlage 1* gepresenteerd in de vorm van een tabellenoverzicht, waarop in het volgende hoofdstuk een korte toelichting wordt gegeven. Hoofdstuk 3 bevat conclusies en aanbevelingen.

2. Beknopte beschrijving van de resultaten

De resultaten van het onderzoek naar het alcoholgebruik van automobilisten in de provincie Zeeland worden in dit hoofdstuk besproken aan de hand van de *Tabellen 1 t/m 5 uit Bijlage 1*. De resultaten van najaar 1996 worden steeds vergeleken met de overeenkomstige Zeeuwse en landelijke resultaten van 1995. Daarnaast worden voor 1996 de resultaten van het najaar vergeleken met die van de zomer. Tot slot zullen we nog kort ingaan op de ontwikkelingen in West-Zeeuwsch-Vlaanderen (Oostburg e.o.).

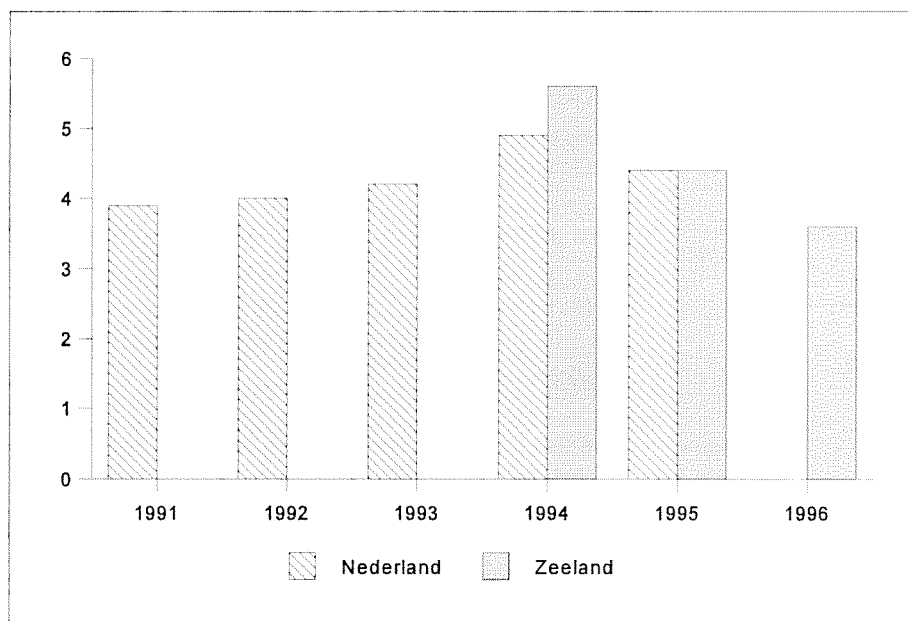
2.1. BAG-verdeling in het najaar naar weekenddag (tabel 1)

In het najaar van 1996 zijn in Zeeland vrijwel evenveel drinkers (BAG \geq 0,20 promille) aangetroffen als in het najaar van 1995: 10,4% in 1996 versus 10,6% in 1995.

Het aandeel overtreders (BAG \geq 0,50 promille) is afgenomen van 4,4% tot 3,6%, maar dit effect is niet statistisch significant: $\chi^2 = 0.94$ bij $df = 1$; $Z = 0.97$. Vergeleken met 1994 is het aandeel overtreders in Zeeland in 1996 wel significant kleiner.

In heel Nederland bedroeg het aandeel overtreders in het najaar van 1995 eveneens 4,4%. Het landelijke percentage voor 1996 is nog niet bekend.

De afname van het aandeel overtreders in Zeeland heeft zich vooral gemanifesteerd onder de zeer zware drinkers met een BAG \geq 1,3‰. Hun aandeel is gedaald van 1,1% in 1995 tot 0,4% in 1996. Dit effect is wel statistisch significant: $\chi^2 = 3.17$ bij $df = 1$; $Z = 1.78$. Het landelijke percentage zeer zware overtreders bedroeg in 1995 0,6%.

Afbeelding 1. Ontwikkeling van het aandeel rijders onder invloed in Nederland en de provincie Zeeland, 1991-1996.

In bovenstaande grafiek is de ontwikkeling van het aandeel overtredders in weekendnachten van het najaar voor heel Nederland weergegeven vanaf 1989 en voor Zeeland vanaf 1994 (het eerste jaar waarin een provinciaal onderzoek is uitgevoerd). Er is in te zien, dat de Zeeuwse situatie in 1994 nog enigszins ongunstig afstak bij de landelijke situatie. In 1995 was dat niet meer het geval en naar verwachting zal dat ook in 1996 niet het geval zijn. De vergelijking met de landelijke situatie in 1996 kan pas worden gemaakt, wanneer de gegevens van alle provincies bekend zijn.

Conform het landelijke beeld is het percentage overtredders in Zeeland in de vrijdagnacht wat groter dan in de zaterdagnacht. Overigens is de (niet significante) daling van het aandeel overtredders in de vrijdagnacht - van 4,9% in 1995 tot 4,3% in 1996 - geheel het gevolg van een verandering in de samenstelling van de steekproef, en dus niet van een verandering in het rijden onder invloed. In § 2.3 wordt hier nader op ingegaan.

2.2. BAG-verdeling in de zomer naar weekenddag (tabel 1)

In de zomer van 1996 zijn in Zeeland significant meer overtredders aangetroffen dan in het najaar: 5,0% versus 3,6% ($\chi^2 = 2.82$ bij $df = 1$; $Z = 1.68$).

Daarnaast hadden de overtredders in de zomer in het algemeen wat meer gedronken dan in het najaar. Met andere woorden: onder de overtredders was het aandeel met een BAG $\geq 0,8\%$ in de zomer wat groter, zij het niet significant ($\chi^2 = 0.28$ bij $df = 1$; $Z = 0.53$).

Verder is het opvallend, dat er in de zomermaanden vrijwel geen verschil in het aandeel overtredders is tussen de vrijdag- en zaterdagnacht: 5,1% respectievelijk 4,9%.

Toeristen spelen in de zomermaanden weliswaar geen overheersende rol bij het rijden onder invloed in Zeeland, maar lijken ook geen verwaarloosbare factor te vormen. Onder de 38 automobilisten die bij de zomermetingen door de politie zijn aangehouden op verdenking van rijden onder invloed, bevonden zich negen toeristen (23,7%).

Het grotere percentage overtredders in de zomermaanden moet waarschijnlijk vooral op het conto van het grotere aantal festiviteiten worden geschreven, en niet zozeer op het rij- en drinkgedrag van toeristen. Het is overigens niet bekend, welk aandeel toeristen hebben in het totale verkeersaanbod.

2.3. BAG-verdeling in het najaar naar onderzoeksgebied (tabel 2)

Het hoogste percentage overtredders is in het najaar van 1996 aangetroffen in Terneuzen (6,3%). Dit onderzoeksgebied kende ook in 1994 en 1995 de hoogste percentages overtredders (9,6% respectievelijk 6,3%). Relatief lage percentages overtredders zijn in 1996, evenals in 1995, aangetroffen op Walcheren en in Goes.

Doordat de Goese steekproef in het najaar van 1996 veel groter was dan in het najaar van 1995, is het totale aandeel overtredders in de vrijdagnacht enigszins (niet significant) afgenomen. De percentages overtredders in elk van beide onderzoeksgebieden - Goes en Terneuzen - zijn echter gelijk

gebleven. In feite is het niveau van rijden onder invloed in de vrijdagnacht tussen 1995 en 1996 dus niet veranderd.

2.4. BAG-verdeling in de zomer naar onderzoeksgebied (tabel 2)

In de zomermaanden werd in alle Zeeuwse onderzoeksgebieden, met uitzondering van Goes, meer onder invloed gereden dan in het najaar. Met name in Zeeuwsch-Vlaanderen zijn relatief hoge percentages overtreders aangetroffen: in Terneuzen 8,4% en in Oostburg e.o. 6,2%. Het verschil met de twee overige Zeeuwse onderzoeksgebieden is statistisch significant: $\chi^2 = 9.50$ bij $df = 1$; $Z = 3.08$.

Hierbij moet worden aangetekend dat tijdens de metingen in Terneuzen een nachtmarkt werd gehouden, die wellicht een ongunstige invloed heeft gehad. Maar anderzijds was er tijdens de metingen in Goes een braderie, die geen toename van het rijden onder invloed tot gevolg had.

2.5. BAG-verdeling in het najaar naar dag en tijdstip (tabel 3)

Naarmate het later in de nacht wordt, neemt in het najaar het aandeel overtreders toe. Vóór middernacht was het aandeel overtreders in de provincie Zeeland op beide dagen significant kleiner dan na middernacht: respectievelijk 2,4% en 4,8% ($\chi^2 = 4.32$ bij $df = 1$; $Z = 2.08$). In 1995 is in Zeeland een soortgelijk verschil naar tijdstip geconstateerd. In heel Nederland zijn de verschillen naar tijdstip in het algemeen nog wat groter dan in Zeeland.

Naarmate het later wordt neemt het verkeersaanbod sterk af, maar desondanks zijn in 1996 in de provincie Zeeland tussen 2.00 en 4.00 uur ook in absolute zin de grootste aantallen rijders onder invloed aangetroffen. In 1995 was dat eveneens het geval. De Zeeuwse situatie wijkt op dit punt niet af van het landelijke beeld.

2.6. BAG-verdeling in de zomer naar dag en tijdstip (tabel 3)

Bij de metingen in de zomermaanden bleek het zwaartepunt van het rijden onder invloed vooral in de periode tussen 22.00 en 24.00 uur te liggen. De helft van alle overtreders is in die periode aangetroffen. Zoals al vermeld in § 2.1, valt verder op dat er vrijwel geen verschil in het aandeel overtreders is tussen de vrijdag- en zaterdagnacht.

2.7. BAG-verdeling in het najaar naar geslacht en leeftijd (tabel 4)

Mannelijke bestuurders waren in het najaar van 1996 in Zeeland verhoudingsgewijs ruim tweemaal zo vaak onder invloed als vrouwelijke (4,2% versus 1,9%). Dit verschil is statistisch significant ($\chi^2 = 2.93$ bij $df = 1$; $Z = 1.71$) en komt overeen met het beeld dat in het najaar van 1995 zowel in Zeeland als in heel Nederland is aangetroffen.

Bij de vrouwelijke bestuurders waren er in het najaar van 1996, evenals in 1995, in Zeeland geen significante verschillen naar leeftijd. Wel is het opvallend dat er in de leeftijdsklasse van 18 t/m 24 jaar geen enkele vrouwelijke overtreder is aangetroffen.

Bij de mannen is in 1996 het laagste percentage overtreders eveneens aangetroffen in de leeftijdsklasse van 18 t/m 24 jaar (2,1%). Ook in 1995

kende deze leeftijdsklasse, tezamen met de 50-plussers, het laagste percentage overtreeders.

Tot zover komt het Zeeuwse beeld overeen met het landelijke.

Het hoogste percentage overtreeders is in het najaar van 1996 in Zeeland aangetroffen onder mannen in de leeftijdsgroep van 25 t/m 34 jaar, namelijk 7,6%. Het verschil met mannelijke bestuurders uit de overige leeftijdsklassen (2,9% overtreeders) is statistisch significant: $\chi^2 = 8.42$ bij $df = 1$; $Z = 2.90$). Dit gegeven komt echter niet overeen met het Zeeuwse en landelijke beeld in het najaar van 1995, en ook niet met het Zeeuwse beeld in de zomer van 1996. Bij al die metingen zijn de meeste overtreeders aangetroffen onder mannelijke bestuurders van 35 t/m 49 jaar.

Waarschijnlijk is het Zeeuwse beeld in het najaar van 1996 op dit punt toch voor een belangrijk deel bepaald door toevalsfactoren.

In het najaar van 1996 was 72% van alle gecontroleerde bestuurders in Zeeland van het mannelijk geslacht. In het najaar van 1995 bedroeg het aandeel mannelijke bestuurders zowel in Zeeland als in heel Nederland 73%.

2.8. BAG-verdeling in de zomer naar geslacht en leeftijd (tabel 4)

In de zomer van 1996 zijn zowel bij de mannelijke als de vrouwelijke bestuurders meer overtreeders aangetroffen dan in het najaar.

De leeftijdsklasse van 35 t/m 49 jaar onderscheidde zich zowel bij de vrouwelijke als bij de mannelijke bestuurders in ongunstige zin. Van de vrouwen in deze leeftijdsklasse was 8,6% in overtreding (tegen 1,3% van de overige vrouwen), van de mannen 10,2% (tegen 3,5% van de overige mannen). Het verschil tussen de leeftijdsklasse van 35 t/m 49 jaar en de overige leeftijdsklassen is statistisch significant: $\chi^2 = 20.11$ bij $df = 1$; $Z = 4.48$).

Bij de mannen zijn de minste overtreeders aangetroffen in de leeftijdsklasse van 18 t/m 24 jaar, namelijk 2,9%. Bij de vrouwen is geen enkele overtreder aangetroffen in de leeftijdsklasse van 50 jaar en ouder, maar ook de vrouwelijke bestuurders onder de 35 jaar waren betrekkelijk weinig in overtreding.

Hoewel jonge mannelijke bestuurders minder vaak en minder veel drinken dan oudere, zijn zij verhoudingsgewijs toch vaker betrokken bij alcoholongevallen. In 1995 maakten mannen van 18 t/m 24 jaar 5% uit van de bevolking en maar liefst 23% van alle geregistreerde doden en ziekenhuisopnamen ten gevolge van alcoholongevallen!

In de zomer van 1996 was 75% van alle gecontroleerde bestuurders in Zeeland van het mannelijk geslacht. Hun aandeel in het verkeersaanbod was in de zomer dus iets groter dan in het najaar.

2.9. Herkomstverdeling van overtreeders in het najaar (tabel 5)

De herkomst van overtreeders (i.c. de plaats waar de alcohol is geconsumeerd) wordt geregistreerd vanaf een BAG van 0,70 promille. Dat is de ondergrens waarbij een automobilist wordt overgebracht naar het bureau om de ademanalyse voor bewijsdoeleinden te ondergaan.

De herkomstverdeling van de 22 bestuurders die in het najaar van 1996 bij de selectietest op straat een BAG $\geq 0,70$ promille hadden, is als volgt:

- horecagelegenheid (bar, café, restaurant, disco)	45%
- bezoek/feestje	23%
- werk/thuis	18%
- sportkantine	14%

Ten opzichte van het najaar van 1995 is het aandeel 'horeca' enigszins afgenomen (56% in 1995) en het aandeel 'sportkantine' toegenomen (4% in 1995), evenals het aandeel 'werk/thuis' (8% in 1995).

Gezien de betrekkelijk kleine absolute aantallen kan aan deze verschuivingen niet al te veel waarde worden gehecht.

Bij het landelijke onderzoek naar rij- en drinkgewoonten blijkt steeds ongeveer de helft van alle overtredders uit een horecagelegenheid te komen. Opvallend is, zowel in Zeeland als in de rest van Nederland, dat het aandeel van de horeca toeneemt naarmate de wettelijke BAG-limiet zwaarder wordt overtreden. Van de overtredders in Zeeland met een zeer hoog BAG ($\geq 1,3\text{‰}$) kwam in de zomer van 1996 75% uit een horeca-gelegenheid.

2.10. Herkomstverdeling van overtredders in de zomer (tabel 5)

De 38 bestuurders die in de zomer van 1996 bij de selectietest op straat een BAG $\geq 0,70$ promille hadden, zijn als volgt verdeeld naar herkomst:

- horecagelegenheid (bar, café, restaurant, disco)	68%
- bezoek/feestje	13%
- werk/thuis	16%
- overig	13%

De belangrijkste verschillen met het najaar van 1996 zijn, dat de horeca hoger scoort en dat sportkantines helemaal niet worden genoemd als plaats van herkomst.

2.11. Enquêteresultaten

Ook in 1996 heeft de SWOV weer een korte telefonische enquête uitgevoerd onder de politiecoördinatoren van het SWOV-onderzoek. De enquête is bedoeld om een globale indruk te krijgen van het toezicht-niveau en van de aard van het toezicht.

De enquêteresultaten per provincie zijn slechts beperkt bruikbaar vanwege de zeer geringe steekproefomvang (vier onderzoeksgebieden in Zeeland). Over de resultaten zal dan ook pas uitvoeriger worden gerapporteerd in het landelijke verslag dat na afloop van alle provinciale metingen wordt opgesteld.

De volgende globale resultaten van de Zeeuwse enquête zijn echter wel het vermelden waard:

- Volgens de politiecoördinatoren is het toezicht in Goes en Terneuzen in 1996 enigszins toegenomen, en op Walcheren en in West-Zeeuwsch-Vlaanderen ongeveer gelijk gebleven.
- In Terneuzen worden per jaar twaalf of meer geplande, aselechte alcohol-controles uitgevoerd, op Walcheren en in West-Zeeuwsch-Vlaanderen tussen de zes en de elf, en in Goes geen.

- In Goes worden daarentegen wel regelmatig (bijna dagelijks) aselecte alcoholcontroles door surveillance-teams uitgevoerd. Ook in Terneuzen en West-Zeeuwsch-Vlaanderen is dat het geval. Op Walcheren gebeurt dat incidenteel.
- Op Walcheren en in West-Zeeuwsch-Vlaanderen worden betrokkenen bij ongevallen systematisch op alcoholgebruik gecontroleerd. In de beide andere onderzoeksgebieden gebeurt dat incidenteel, namelijk alleen bij voorafgaande verdenking.

Al met al lijkt het erop, dat het niveau van politietoezicht in Zeeland tussen 1995 en 1996 iets is toegenomen.

2.12. **Het alcoholgebruik in West-Zeeuwsch-Vlaanderen**

Bij de metingen van het alcoholgebruik die in de zomer en het najaar van 1995 in zaterdagavonden zijn uitgevoerd in West-Zeeuwsch-Vlaanderen (Oostburg e.o.), zijn 339 automobilisten getest. Van hen bleek 8,8% alcohol gebruikt te hebben ($BAG \geq 0,2\%$), terwijl 3,8% in overtreding was ($BAG \geq 0,5\%$).

Bij overeenkomstige metingen in 1996 zijn 450 automobilisten getest. Van hen had 14,4% alcohol gebruikt en was 5,3% in overtreding.

Positieve effecten van eventuele acties om het alcoholgebruik in het kader van een duurzaam-veilig West-Zeeuwsch-Vlaanderen terug te dringen, waren in 1996 dus nog niet merkbaar.

3. Conclusies en aanbevelingen

De resultaten van het SWOV-onderzoek in het najaar van 1996 wijzen erop, dat het rijden onder invloed in Zeeland sinds 1994 geleidelijk is afgenomen. Met name in Zeeuwsch-Vlaanderen is echter nog steeds sprake van een zorgelijke situatie. Er wordt ruim tweemaal zoveel onder invloed van alcohol gereden als in de beide andere Zeeuwse onderzoeksgebieden.

In de zomermaanden van 1996 was het aandeel overtredders in Zeeland significant hoger dan in het najaar. Toeristen lijken onder de overtredders in de zomermaanden niet oververtegenwoordigd te zijn, maar leveren met bijna een kwart van alle overtredingen wel een substantieel aandeel. De vergelijking tussen Zeeuwsch-Vlaanderen en de twee andere Zeeuwse onderzoeksgebieden valt in de zomer voor Zeeuwsch-Vlaanderen even ongunstig uit als in het najaar.

Positieve effecten van eventuele acties in het kader van een duurzaam-veilig West-Zeeuwsch-Vlaanderen zijn in 1996 nog niet te bespeuren. Het alcoholgebruik van automobilisten in Oostburg e.o. lijkt eerder toe- dan afgenomen te zijn.

Gezien de resultaten van het SWOV-onderzoek naar het alcoholgebruik van automobilisten in Zeeland in 1996 verdienen maatregelen tegen het rijden onder invloed in de zomermaanden extra aandacht. Met name het politietoezicht op alcoholgebruik in het verkeer staat in de zomermaanden vaak op een laag pitje. Dit is enerzijds een gevolg van minder capaciteit bij de politie (die zelf immers ook met vakantie gaat), anderzijds van een concentratie van de beschikbare politiecapaciteit in toeristische centra om problemen op het terrein van de openbare orde het hoofd te kunnen bieden. Wellicht kan de oprichting van een regionale 'vliegende alcohol-brigade', zoals aanbevolen in het verslag van het SWOV-onderzoek in 1995, verlichting brengen.

Uit een oogpunt van efficiency verdient het aanbeveling het zwaartepunt van het toezicht te leggen bij die dagen en tijdstippen van de week waarop het meest onder invloed wordt gereden:

- de vrijdag-, zaterdag- en zondagnacht (tussen 22.00 en 04.00 uur); en
- de vrijdag-, zaterdag- en zondagavond (tussen 16.00 en 22.00 uur).

Ongelukkigerwijs is momenteel op de meeste van die tijdstippen de beschikbare politiecapaciteit betrekkelijk gering.

Verder verdient het aanbeveling extra inspanningen te richten op Zeeuwsch-Vlaanderen, waar de problemen groter lijken te zijn dan in de rest van Zeeland.

Vanzelfsprekend moeten ook voorlichting en publiciteit over de gevaren van rijden onder invloed en over het politietoezicht daarop een integraal onderdeel uitmaken van eventuele maatregelen en acties. Het lijkt zinvol daarbij in de zomermaanden de toeristen als doelgroep niet te vergeten.

Bijlage 1

Tabellen

- 1a. *Alcoholgebruik naar seizoen en weekenddag in 1995*
- 1b. *Alcoholgebruik naar seizoen en weekenddag in 1996*

- 2a. *Alcoholgebruik naar seizoen, dag en gebied in 1995*
- 2b. *Alcoholgebruik naar seizoen, dag en gebied in 1996*

- 3a. *Alcoholgebruik naar seizoen, dag en tijdstip in 1995*
- 3b. *Alcoholgebruik naar seizoen, dag en tijdstip in 1996*

- 4a. *Alcoholgebruik naar seizoen, geslacht en leeftijd in 1995*
- 4b. *Alcoholgebruik naar seizoen, geslacht en leeftijd in 1996*

- 5a. *Herkomst van overtreders naar seizoen en BAG-klasse in 1995*
- 5b. *Herkomst van overtreders naar seizoen en BAG-klasse in 1996*

Dag	N	Bloedalcoholgehalte (BAG-%)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥ 1,3	≥ 0,5
Zomer						
Geen vergelijkbare metingen						
Najaar						
Vrijdag	408	5,6%	2,2%	1,7%	1,0%	4,9%
Zaterdag	430	6,7%	2,1%	0,7%	1,2%	4,0%
Totaal	838	6,2%	2,1%	1,2%	1,1%	4,4%

Tabel 1a. *Alcoholgebruik naar seizoen en weekenddag, 1995.*

Dag	N	Bloedalcoholgehalte (BAG-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥ 1,3	≥ 0,5
Zomer						
Vrijdag	626	7,2%	2,7%	1,8%	0,6%	5,1%
Zaterdag	616	7,5%	2,1%	2,1%	0,6%	4,9%
Totaal	1242	7,3%	2,4%	1,9%	0,6%	5,0%
Najaar						
Vrijdag	586	7,0%	1,9%	2,0%	0,3%	4,3%
Zaterdag	510	6,7%	2,0%	0,4%	0,4%	2,7%
Totaal	1096	6,8%	1,9%	1,3%	0,4%	3,6%

Tabel 1b. *Alcoholgebruik naar seizoen en weekenddag, 1996.*

Dag en gebied	N	Bloedalcoholgehalte (BAG-%)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥ 1,3	≥ 0,5
Zomer						
<i>Vrijdag</i>						
geen vergelijkbare metingen						
<i>Zaterdag</i>						
Walcheren		geen vergelijkbare metingen				
Oostburg e.o.	187	3,2%	1,1%	1,1%	1,1%	3,2%
Totaal						
Najaar						
<i>Vrijdag</i>						
Goes	169	7,1%	1,2%	0,6%	1,2%	3,0%
Terneuzen	239	4,6%	2,9%	2,5%	0,8%	6,3%
Totaal	408	5,6%	2,2%	1,7%	1,0%	4,9%
<i>Zaterdag</i>						
Walcheren	278	6,5%	2,2%	0,4%	1,1%	3,6%
Oostburg e.o.	152	7,2%	2,0%	1,3%	1,3%	4,6%
Totaal	430	6,7%	2,1%	0,7%	1,2%	4,0%

Tabel 2a. Alcoholgebruik naar seizoen, dag en gebied, 1995.

Dag en gebied	N	Bloedalcoholgehalte (BAG-%)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥ 1,3	≥ 0,5
Zomer						
<i>Vrijdag</i>						
Goes	376	7,7%	1,3%	1,3%	0,3%	2,9%
Terneuzen	250	6,4%	4,8%	2,4%	1,2%	8,4%
Totaal	626	7,2%	2,7%	1,8%	0,6%	5,1%
<i>Zaterdag</i>						
Walcheren	326	5,2%	1,8%	0,9%	0,9%	3,7%
Oostburg e.o.	290	10,0%	2,4%	3,4%	0,3%	6,2%
Totaal	616	7,5%	2,1%	2,1%	0,6%	4,9%
Najaar						
<i>Vrijdag</i>						
Goes	363	5,8%	1,1%	1,9%	--	3,0%
Terneuzen	223	9,0%	3,1%	2,2%	0,9%	6,3%
Totaal	586	7,0%	1,9%	2,0%	0,3%	4,3%
<i>Zaterdag</i>						
Walcheren	350	6,3%	1,4%	0,3%	0,6%	2,3%
Oostburg e.o.	160	7,5%	3,1%	0,6%	--	3,8%
Totaal	510	6,7%	2,0%	0,4%	0,4%	2,7%

Tabel 2b. Alcoholgebruik naar seizoen, dag en gebied, 1996.

Dag en tijdstip	N	Bloedalcoholgehalte (BAG-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
Zomer						
Geen vergelijkbare metingen						
Najaar						
<i>Vrijdag</i>						
22-24 uur	202	5,0%	2,0%	1,0%	1,0%	4,0%
00-02 uur	141	8,5%	1,4%	0,7%	1,4%	3,5%
02-04 uur	65	1,5%	4,6%	6,2%	--	10,8%
Totaal	408	5,6%	2,2%	1,7%	1,0%	4,9%
<i>Zaterdag</i>						
22-24 uur	202	6,4%	2,0%	0,5%	--	2,5%
00-02 uur	167	7,8%	1,2%	--	1,2%	2,4%
02-04 uur	61	4,9%	4,9%	3,3%	4,9%	13,1%
Totaal	430	6,7%	2,1%	0,7%	1,2%	4,0%

Tabel 3a. Alcoholgebruik naar seizoen, dag en tijdstip, 1995.

Dag en tijdstip	N	Bloedalcoholgehalte (BAG-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
Zomer						
<i>Vrijdag</i>						
22-24 uur	314	7,0%	1,9%	1,0%	0,3%	3,2%
00-02 uur	215	6,5%	4,2%	2,3%	0,9%	7,4%
02-04 uur	97	9,3%	2,1%	3,1%	1,0%	6,2%
Totaal	626	7,2%	2,7%	1,8%	0,6%	5,1%
<i>Zaterdag</i>						
22-24 uur	328	6,1%	1,5%	0,6%	0,3%	2,4%
00-02 uur	162	10,5%	3,1%	5,6%	0,6%	9,3%
02-04 uur	126	7,1%	2,4%	1,6%	1,6%	5,6%
Totaal	616	7,5%	2,1%	2,1%	0,6%	4,9%
Najaar						
<i>Vrijdag</i>						
22-24 uur	310	5,2%	1,0%	1,6%	--	2,6%
00-02 uur	151	7,3%	3,3%	1,3%	0,7%	5,3%
02-04 uur	125	11,2%	2,4%	4,0%	0,8%	6,4%
Totaal	585	7,0%	1,9%	2,0%	0,3%	4,3%
<i>Zaterdag</i>						
22-24 uur	267	5,2%	1,9%	0,4%	--	2,2%
00-02 uur	147	6,8%	1,4%	--	--	1,4%
02-04 uur	96	10,4%	3,1%	1,0%	2,1%	6,3%
Totaal	510	6,7%	2,0%	0,4%	0,4%	2,7%

Tabel 3b. Alcoholgebruik naar seizoen, dag en tijdstip, 1996.

Geslacht en leeftijd	N	Bloedalcoholgehalte (BAG-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
Zomer						
Geen vergelijkbare metingen						
Najaar						
<i>Mannen</i>						
18-24 jr	170	4,7%	2,4%	0,6%	0,6%	3,5%
25-34 jr	193	6,7%	2,1%	1,6%	1,0%	4,7%
35-49 jr	161	9,9%	4,3%	2,5%	1,2%	8,1%
50 jr e.o.	86	7,0%	--	1,2%	2,3%	3,5%
Totaal	610	7,0%	2,5%	1,5%	1,1%	5,1%
<i>Vrouwen</i>						
18-24 jr	67	1,5%	1,5%	--	1,5%	3,0%
25-34 jr	83	6,0%	1,2%	--	1,2%	2,4%
35-49 jr	50	4,0%	--	2,0%	--	2,0%
50 jr e.o.	28	3,6%	3,6%	--	--	3,6%
Totaal	228	3,9%	1,3%	0,4%	0,9%	2,6%

Tabel 4a. Alcoholgebruik naar seizoen, geslacht en leeftijd, 1995.

Geslacht en leeftijd	N	Bloedalcoholgehalte (BAG-%)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
Zomer						
<i>Mannen</i>						
18-24 jr	242	6,6%	1,7%	1,2%	--	2,9%
25-34 jr	266	6,0%	1,9%	1,9%	1,1%	4,9%
35-49 jr	244	11,1%	4,5%	4,1%	1,6%	0,2%
50 jr e.o.	174	9,2%	2,3%	1,7%	--	4,0%
Totaal	926	8,1%	2,6%	2,3%	0,8%	5,7%
<i>Vrouwen</i>						
18-24 jr	106	1,9%	1,9%	--	--	1,9%
25-34 jr	95	7,4%	1,1%	--	--	1,1%
35-49 jr	81	7,4%	3,7%	3,7%	1,2%	8,6%
50 jr e.o.	34	2,9%	--	--	--	--
Totaal	316	5,1%	1,9%	0,9%	0,3%	3,2%
Najaar						
<i>Mannen</i>						
18-24 jr	192	5,7%	0,5%	1,6%	--	2,1%
25-34 jr	224	10,7%	2,7%	3,1%	1,8%	7,6%
35-49 jr	209	6,7%	2,9%	0,5%	--	3,3%
50 jr e.o.	159	7,5%	1,9%	1,3%	--	3,1%
Totaal	784	7,8%	2,0%	1,7%	0,5%	4,2%
<i>Vrouwen</i>						
18-24 jr	78	3,8%	--	--	--	--
25-34 jr	99	4,0%	1,0%	1,0%	--	2,0%
35-49 jr	92	4,3%	2,2%	--	--	2,2%
50 jr e.o.	43	7,0%	4,7%	--	--	4,7%
Totaal	312	4,5%	1,6%	0,3%	--	1,9%

Tabel 4b. Alcoholgebruik naar seizoen, geslacht en leeftijd, 1996.

BAG-‰	N	Herkomst				
		Horeca	Sportkantine	Bezoek/ feestje	Werk/thuis	Anders/ onbekend
Zomer						
Geen vergelijkbare metingen						
Najaar						
0,7-0,8	6	50%	--	33%	--	17%
0,8-1,3	10	50%	10%	30%	--	10%
≥ 1,3	9	67%	--	11%	22%	--
Totaal	25	56%	4%	24%	8%	8%

Tabel 5a. *Herkomst van overtreders naar seizoen en BAG-klasse, 1995.*

BAG-%o	N	Herkomst				
		Horeca	Sportkantine	Bezoek/ feestje	Werk/thuis	Anders/ onbekend
Zomer						
0,7-0,8	7	71%	--	29%	--	--
0,8-1,3	23	61%	--	9%	26%	4%
≥ 1,3	8	88%	--	13%	--	--
Totaal	38	68%	--	13%	16%	3%
Najaar						
0,7-0,8	4	--	--	50%	50%	--
0,8-1,3	14	50%	21%	14%	14%	--
≥ 1,3	4	75%	--	25%	--	--
Totaal	22	45%	14%	23%	18%	--

Tabel 5b. *Herkomst van overtreders naar seizoen en BAG-klasse, 1996.*

Enquête SWOV-onderzoek Rij- en drinkgewoonten 1996

Onderzoeksgebied:

Inwonertal:

Contactpersoon:

A. *Geef een globale schatting van de ontwikkeling van het alcoholtoezicht in het onderzoeksgebied in 1996 ten opzichte van 1995:*

☐ toegenomen met	☐ minder dan 50%
	☐ 50-100%
	☐ meer dan 100%
☐ afgenomen met	☐ minder dan 50%
	☐ meer dan 50%
☐ gelijk gebleven	

B. *Zijn in 1996 in het onderzoeksgebied de volgende soorten alcoholcontrole uitgevoerd:*

1. geplande aselecte controles met teams van 6 of meer agenten	☐ ja, ≥ 24
	☐ ja, 12-23
	☐ ja, 6-11
	☐ ja, 1-5
	☐ nee
2. aselecte controles tijdens de surveillance	☐ ja, (bijna) dagelijks
	☐ ja, incidenteel
	☐ nee
3. selectieve controles tijdens de surveillance (bijvoorbeeld n.a.v. rijgedrag)	☐ ja, systematisch
	☐ ja, incidenteel
	☐ nee
4. alcoholcontrole bij ongevallen	☐ ja, systematisch
	☐ ja, incidenteel
	☐ nee